

— וקצתה את כפה, לא תחוס עינד. לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן... — רמז: '...עינדך — לא יהיה לך בכיסך...' — למנות מה שבתוכו, כי אין הברכה מצויה אלא בסמוי מן העין (בעל הטורים — סוף תצא).
באסמיק בגימטריא: זהו הסמוי (שם — תבא).

'כספים אין להם שמירה אלא בקרקע'
'כספים' — תאוות העולם הזה, שהאדם כוסף להם וחושקם, אין מפניהם שמירה, אלא **'בקרקע'** — שישפיל האדם את עצמו עד לארץ, רק אז יתבטלו תאוותיו.
וכן לאידך גיסא: **'כספים'** דקדושה, הכוסף ומשתוקק אליו יתב' לדבקה בו ובמצוותיו — אם רוצה לשמר ולקיים אותם **'כספים'** — אין להם שמירה אלא בקרקע — ע"י ענוה ושפלות (עפ"י תולדות אדם — ליקוטי הש"ס).

דף מג

'המפקיד מעות אצל שולחני... חנוני כשולחני' — כתבו הפוסקים: בזמנינו סתם **'בעל הבית'** עסקיו בסחורה ובכספים, וכולי עלמא דינם כשולחני (מרדכי. והובא בש"ך ובסמ"ע — חו"מ רצב, ז).
ואולם בשו"ת אגרות משה (חו"מ ח"ב נג) כתב לחדש שלא אמרו מותרין להשתמש בהן אלא בזמנים ששמירת כספים היתה בקרקע וכיו"ב, ואז יש לנו לתלות שנוח לשני הצדדים, שישתמש הנפקד במעות, כי שניהם מרויחים בכך, זה בגלל שימוש [וחסכון טורח שמירתן בקרקע], וזה בגלל אחריות האונסין שתהא מוטלת על הנפקד, אבל בזמננו ובמקומותינו, השמירה המעולה ביותר של כספים היא להפקידם בבנק, ואין בה טרחה והוצאה, וגם היא לבעל המעות רווחים מכך — שוב אין אומדן דעת שמתיר לנפקד להשתמש לצרכי עצמו, הלכך יש לאסור. והביא קצת סמך לדבר. 'היא סברא גדולה אף שליכא ראייה מפורשת על זה'.
[ומתוך כך פסק למעשה, על שליש שהושלשו בידו כספים והפקידם בבנק — הרווחים מהבנק שייכים לבעל המעות ולא לנפקד, כי כך היה לו לעשות, ואין לנו להניח שנתכוין לגזולן ולהפקיד לצורך עצמו].

אפשר שכל דבריו אינם אלא בפקדון לזמן ממושך, כנדון הבא לפניו, שהשליש מעות לאדם כדי שיתנו לאשתו ולבניו לאחר מותו, אבל פקדון לזמן קצר [והסכום אינו גדול במיוחד] נראה שאין הדרך להפקיד בבנק, ושוב חוזר הדין שנוח לו שהנפקד ישתמש בהם ויתחייב יותר באחריות. וצריך בירור.

'האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה, מעיקרא שויא זוזא...' — ע' במובא בב"ק סה. (וע"ע זכר יצחק ח"א סג, ב).

'איתבר ממילא משלם זוזא' — מפני שבשעה שגזל יצאה מרשות בעלים שאינו יכול למוכרה ולהקדישה, ונכנסה לרשות הגזולן להתחייב באונסיה מאותה שעה, הלכך משלם כשעה שגזל. ואינו דומה לשואל שמשלם כשעת האונס, כי השואל לא נתחייב אלא משעה שנשברה או מתה, משא"כ הגזולן כבר חל חיובו בשעת הגזלה כאמור (עפ"י רמב"ן).
ומבואר בדברי הראשונים שאין חולק בדין זה.

(ע"ב) 'אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים, לימא רבה דאמר כבית שמאי...' — לפי 'סלקא דעתין' זו, יש לבאר סברת בית הלל לחייבו כשעת שליחות-היד ולא כשעה ששבר — לפי שכבר יצא החפץ מרשות בעליו, משעת הגזילה. וכשם שסובר רמי בר חמא (ר"פ הגזול ומאכיל), גזל ולא נתיאשו הבעלים ובא אחר ואכלו, אין הגזל יכול לתבוע את השני, שכבר יצא החפץ מרשותו בגזילתו של הראשון. הוא הדין הגזלן עצמו שהזיקו, אינו מתחייב על שעת הנזק אלא על שעת הגזילה.

ואמנם רבה אינו סובר כן, ולכן מחייב ד' כשעת השבירה, לפי שסובר כרב חסדא (שם) שיכול הגזול לתבוע את השני שאכלו [קודם יאוש]. ואמנם לאחר יאוש מודה, כדאיתא שם. ויש ללמוד מכך על הגזלן עצמו שהזיק לאחר יאוש] (עפ"י פרי יצחק ח"ב סב. וע' במובא בב"ק קיא).

'ומודה רבי עקיבא במקום שיש עדים...' — מלשון רש"י משמע שאין די בכך שראו ששלח יד, אלא גם יודעים כמה היה שוה באותה שעה. ויש לפרש, הואיל ואנו מחשיבים את ידיעתם כיום אשמתו, הרי יש לדון כאילו כבר באו והעידו בבית דין, לכן צריך שידעו הכל, כדי לחייבו ממש. ובשיטה מקובצת בשם הריטב"א הביא לשון רש"י ודילג על המלים 'כמה היה שוה' (אילת השחר).

מה שכתב רש"י לחלק בין הודאה, שיום הודאתו בב"ד הוא יום אשמתו, ובין עדים שמשעת ראייתם נחשב יום אשמתו — יש לפרש על פי מה שכתב בספר בית ישי (צ. והובא לעיל ג ובב"ק סד:), שהודאת בע"ד נידונית כפסק-דין עצמי ולא כבירור או דין נאמנות. ולכן קודם הודאתו אין כאן כלום, משא"כ עדים, כחם עמם מעת ראייתם, וכבר אז נחשב יום אשמתו.

'הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה — אינו משלם אלא רביעית' — לכאורה נראה שדין זה אמור רק כאשר החבית אינה מונחת בחצירו, אבל אם היא בחצירו — חצירו קונה לו. [וגם מחלוקת ב"ש וב"ה היא רק כאשר אין הפקדון בחצירו, אבל בחצירו — מודים שניהם שיש שליחות יד בדיבור לבד, למאן דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון]. אך אפשר ששליחות-יד צריכה דוקא משיכה, כי כיון שמקומה של החבית בחצר זו, הלכך לא נקבע חטאו בקנין חצר לבד. [וכבר עמד על כך בקצות החושן (קפט) וכתב שאין חצר קונה בגזלה או גניבה, אלא עם מעשה כל דהו. ואולם בהטה את החבית כבר יש מעשה]. (עפ"י חזון איש — חו"מ לקוט"מ כ).

'הגביחה ונטל הימנה רביעית ונשברה — משלם דמי כולה' — לדעת ר' ישמעאל (לעיל מ--מא). שמועילה חזרתה למקומה בלא דעת בעלים, אינו משלם דמי כולה אלא כאשר לא החזירה למקומה, אבל החזירה — פטור, שאף לאחר שחיסרה, מועילה החזרה. ולרבי עקיבא — חייב אף לאחר החזרה (פני יהושע לעיל מא. חזון איש — לקוט"מ, כ. וע' רש"ש). ויש לעיין לדעת הסובר שליחות יד צריכה חסרון, האם נחשב שולח-יד רק אם נטל בשעה שהיא מוגבהת בידו, או אפילו הניחה ואח"כ נטל. (חזו"א שם).